

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (velkého senátu)

7. června 2005*

Ve věci C-543/03,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 234 ES, podaná rozhodnutím Oberlandesgericht Innsbruck (Rakousko) ze dne 16. prosince 2003, došlým Soudnímu dvoru dne 29. prosince 2003, v řízení

Christine Dodl,

Petra Oberhollenzer

proti

Tiroler Gebietskrankenkasse,

* Jednač jazyk: němčina.

SOUDNÍ DVŮR (velký senát),

ve složení V. Skouris, předseda, P. Jann, C. W. A. Timmermans a A. Rosas, předsedové senátů, C. Gulmann, J.-P. Puissochet, K. Schiemann (zpravodaj), J. Makarczyk, P. Kūris, E. Juhász, U. Löhmus, E. Levits a A. Ó Caoimh, soudci,

generální advokát: L. A. Geelhoed,
vedoucí soudní kanceláře: K. Sztranc, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 14. prosince 2004,

s ohledem na vyjádření předložená:

— za Ch. Dodl a P. Oberhollenzer J. Hobmeierem, Rechtsanwalt,

— za Tiroler Gebietskrankenkasse A. Bramböck, jako zmocněnkyní,

- za rakouskou vládu H. Dossim, E. Riedlem a G. Hessem, jako zmocněnci, ve spolupráci s S. Holzmann, Rechtsanwältin,

- za německou vládu W.-D. Plessingem a A. Tiemann, jako zmocněnci,

- za finskou vládu A. Guimaraes-Purokoski, jako zmocněnkyní,

- za Komisi Evropských společenství D. Martinem, H. Kreppelem a B. Martenczukem, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 24. února 2005,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu nařízení Společenství v oblasti koordinace systémů sociálního zabezpečení. Týká se zejména nařízení Rady

(EHS) č. 1408/71 ze dne 14. června 1971 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby, osoby samostatně výdělečně činné a jejich rodinné příslušníky pohybující se v rámci Společenství, ve znění pozměněném a aktualizovaném nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1386/2001 ze dne 5. června 2001 (Úř. věst. L 187, s. 1; Zvl. vyd. 05/01, s. 35, dále jen „nařízení č. 1408/71“) a nařízení Rady (EHS) č. 574/72 ze dne 21. března 1972, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení č. 1408/71 (Úř. věst. L 74, s. 1; Zvl. vyd. 05/01, s. 83), ve znění pozměněném a aktualizovaném nařízením Komise (ES) č. 410/2002 ze dne 27. února 2002 (Úř. věst. L 62, s. 17, dále jen „nařízení č. 574/72“).

- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi Ch. Dodl a P. Oberhollenzer a Tiroler Gebietskrankenkasse, spočívajícího v tom, že jim Tiroler Gebietskrankenkasse odmítla poskytnout přídavky na péči o dítě.

Právní rámec

Právní úprava Společenství

Nařízení č. 1408/71

- 3 Článek 2 odst. 1 nařízení č. 1408/71 stanoví:

„Toto nařízení se vztahuje na zaměstnané osoby nebo osoby samostatně výdělečně činné [...], které podléhají nebo podléhaly právním předpisům jednoho nebo více

členských států a které jsou státními příslušníky jednoho z členských států [...], jakož i na jejich rodinné příslušníky nebo pozůstalé po nich.“

4 Článek 4 odst. 1 uvedeného nařízení stanoví:

„Toto nařízení se vztahuje na všechny právní předpisy týkající se těchto odvětví sociálního zabezpečení:

[...]

h) rodinné dávky.“

5 Podle článku 13 téhož nařízení:

„1. [...] osoby, na které se vztahuje toto nařízení, podléhají pouze právním předpisům jediného členského státu. Tyto právní předpisy se stanoví v souladu s touto hlavou.

2. [...]

a) osoba zaměstnaná na území jednoho členského státu podléhá právním předpisům uvedeného státu, i když má bydliště na území jiného členského státu [...];

[...]“

6 Podle článku 73 nařízení č. 1408/71, který se týká zaměstnaných osob a osob samostatně výdělečně činných, jejichž rodinní příslušníci mají bydliště v jiném členském státě než příslušném státě:

„Zaměstnaná osoba nebo osoba samostatně výdělečně činná podléhající právním předpisům členského státu má nárok pro své rodinné příslušníky, kteří mají bydliště v jiném členském státě, na rodinné dávky stanovené právními předpisy prvního členského státu, jako by měli bydliště na jeho území [...]“

7 Článek 76 odst. 1 téhož nařízení, který stanoví pravidla přednosti v případě souběhu nároků na rodinné dávky podle právních předpisů příslušného státu a podle právních předpisů členského státu bydliště rodinných příslušníků, stanoví:

„Pokud jsou po stejnou dobu pro stejného rodinného příslušníka a z důvodu výkonu povolání rodinné dávky stanoveny právními předpisy členského státu, na jehož

území mají rodinní příslušníci bydliště, pozastavuje se nárok na rodinné dávky náležející v souladu s právními předpisy jiného členského státu, případně podle článků 73 nebo 74, do výše stanovené právními předpisy prvního členského státu.“

Nařízení č. 574/72

8 Článek 10 odst. 1 nařízení č. 574/72, který stanoví pravidla uplatnitelná na zaměstnané osoby nebo osoby samostatně výdělečně činné v případě souběhu nároků na rodinné dávky nebo přídavky, stanoví:

„a) Nárok na rodinné dávky nebo přídavky náležející podle právních předpisů členského státu, podle kterých nepodléhá získání nároku na ně podmínce pojištění, zaměstnání nebo samostatné výdělečné činnosti, se pozastavuje, jestliže po stejnou dobu nebo pro stejného rodinného příslušníka dávky náleží buď pouze podle vnitrostátních právních předpisů jiného členského státu, nebo podle článků 73, 74, 77 nebo 78 nařízení, do výše těchto dávek.

b) Pokud je však výdělečná činnost vykonávána na území prvního členského státu:

i) v případě dávek náležejících buď pouze podle vnitrostátních právních předpisů jiného členského státu, nebo podle článků 73 nebo 74 nařízení,

osobou mající nárok na rodinné dávky nebo osobou, které jsou dávky vypláceny, pozastavuje se nárok na rodinné dávky náležející buď pouze podle vnitrostátních právních předpisů uvedeného jiného členského státu, nebo podle uvedených článků, do výše částky rodinných dávek stanovené právními předpisy členského státu, na jehož území má rodinný příslušník bydliště. Náklady na dávky vyplácené členským státem, na jehož území má rodinný příslušník bydliště, nese uvedený členský stát;

[...]“

Vnitrostátní právní úprava

Rakouské právní předpisy

- 9 Podle čl. 2 odst. 1 zákona o vyrovnání rodinných výdajů (Familienlastenausgleichsgesetz) ze dne 24. října 1967 (BGB1. I, 376/1967), ve svém pozměněném znění uplatnitelném v původním řízení:

„Na rodinné přídavky mají nárok osoby, jejichž bydliště nebo místo obvyklého bydliště se nachází na federálním území [...]“

- 10 Článek 2 zákona o přídavku na péči o dítě (Kinderbetreuungsgeldgesetz) ze dne 8. srpna 2001 (BGBl. I, 103/2001), který vstoupil v platnost dne 1. ledna 2002, stanoví:

„1. Rodič [...] má pro své dítě [...] nárok na přídavek na péči o dítě za podmínky,

- 1) že toto dítě zakládá nárok na rodinné přídavky v souladu se zákonem o vyrovnání rodinných výdajů nebo že jej nazakládá pouze z důvodu, že existuje nárok na dávku stejného typu v zahraničí,

- 2) že dítě žije v domácnosti s tímto rodičem a

- 3) že celková výše zohlednitelných příjmů (článek 8) obdržených tímto rodičem v průběhu kalendářního roku nepřesahuje hranici 14 600 eur.

[...]

4. Oba rodiče nemohou současně dostávat na stejné dítě přídavek na péči o dítě. [...]"

Německé právní předpisy

- 11 Podle článku 1 zákona o poskytování přídavku a dovolené na výchovu (Bundeszuehrgeldgesetz) ze dne 7. prosince 2001 (BGBl. 2001 I, č. 65):

„(1) Nárok na přídavek na výchovu má každý, kdo

1. má své bydliště nebo své místo obvyklého bydliště v Německu,

2. žije ve své domácnosti s dítětem, o nějž musí pečovat,

3. sám zajišťuje péči a výchovu tohoto dítěte a

4. nevykonává výdělečnou činnost nebo ji nevykonává na plný pracovní úvazek.

[...]"

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 12 Obě žalobkyně v původním řízení, Ch. Dodl a P. Oberhollenzer, jsou rakouskými státními příslušnicemi, které pracují v Rakousku, ale mají bydliště v Německu. Ch. Dodl žije se svým manželem a P. Oberhollenzer se svým druhem, kteří jsou oba německými státními příslušníky pracujícími v Německu na plný pracovní úvazek.
- 13 Z důvodu narození jejího syna dne 21. dubna 2002 byl pracovní poměr Ch. Dodl přerušen od 21. června 2002 do 7. října 2002.
- 14 Petra Oberhollenzer porodila svého syna dne 10. září 2002 a její pracovní poměr byl v důsledku toho přerušen od 8. listopadu 2002 do 9. září 2004.
- 15 Manžel Ch. Dodl a druh P. Oberhollenzer v Německu jako otcové obdrželi rodinné příspěvky, které odpovídají rakouským rodinným příspěvkům, ale neobdrželi německý

federální přídavek na výchovu z důvodu výkonu výdělečné činnosti na plný pracovní úvazek.

- 16 Žádosti požadující platbu federálního přídavku na výchovu podané žalobkyněmi v původním řízení v Německu byly pro Ch. Dodl zamítnuty rozhodnutím Amt für Versorgung und Familienförderung München I (úřad pomoci a podpory rodinám v Mnichově I) ze dne 13. května 2003 a pro P. Oberhollenzer rozhodnutími Amt für Versorgung und Familienförderung Augsburg (úřad pomoci a podpory rodinám v Augsburgu) ze dne 14. listopadu 2002 a 22. dubna 2003. Odůvodněním přijatým německými orgány byla údajná příslušnost Rakouské republiky pro výplatu požadovaného přídavku. Navíc bylo v rámci případu Ch. Dodl rovněž uplatněno překročení hranice příjmů stanovené německým právem.
- 17 Uvedené žalobkyně rovněž usilovaly o obdržení přídavku na péči o dítě v Rakousku.
- 18 Jejich žádosti byly zamítnuty rozhodnutími Tiroler Gebietskrankenkasse ze dne 28. dubna a 5. června 2003, přijatými podle článků 73, 75 a 76 nařízení č. 1408/71 ve spojení s čl. 10 odst. 1 písm. b) nařízení č. 574/72.
- 19 Žalobkyně v původním řízení podaly u Landesgericht Innsbruck (regionální soud v Innsbrucku) proti uvedeným rozhodnutím žalobu, směřující k tomu, aby bylo Tiroler Gebietskrankenkasse uloženo, aby jim přiznala přídavek na péči o dítě od

1. července 2002 pro Ch. Dodl a od 30. září 2002 pro P. Oberhollenzer ve výši stanovené zákonem. Na podporu svých návrhů žalobkyně uplatnila, že měla být uplatněna zásada státu zaměstnání, na což Tiroler Gebietskrankenkasse namítla, že v případě dvou členských států zaměstnání přísluší přednostně státu bydliště, aby vyplatil rodinnou dávku. Až po výplatě německého přídatku na výchovu by byla Rakouská republika případně povinna poskytnout dávku na vyrovnání rozdílu vůči přídatku na péči o dítě.

20 Příslušnými rozsudky ze dne 17. července 2003 a 17. září 2003 Landesgericht Innsbruck zamítl návrhy podané Ch. Dodl a P. Oberhollenzer. Tento soud měl za to, že v případě rodičů pracujících v různých členských státech přísluší přednostně státu, na jehož území dítě trvale pobývá, v daném případě Spolkové republice Německo, aby vyplatil rodinné dávky. Rakouská republika musí hradit pouze rozdíl v případě, že by německá dávka byla nižší než rakouská dávka.

21 Žalobkyně v původním řízení podaly proti uvedeným rozsudkům u Oberlandesgericht Innsbruck (regionální vrchní soud v Innsbrucku) odvolání. Na podporu svých odvolání tvrdí, že jelikož cílem přídatku na péči o dítě je zajistit příjem rodiči, jehož výdělečná činnost je přerušena, protože se věnuje výchově svého dítěte, a z tohoto důvodu mu vzniká ušlý zisk, musí se uplatnit zásada státu zaměstnání. Ch. Dodl a P. Oberhollenzer připomínají, že byly v rozhodné době z hlediska skutečností v původním řízení stále vázány v pracovním poměru, který byl pouze po dobu jejich rodičovské dovolené přerušen.

- 22 Tiroler Gebietskrankenkasse zpochybnila tuto argumentaci a navrhla, aby byly návrhy zamítnuty.
- 23 Oberlandesgericht Innsbruck poté, co obě věci spojil za účelem společného řízení a rozsudku, rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Je třeba vykládat článek 73 nařízení (EHS) č. 1408/71 [...] ve spojení s článkem 13 [téhož] pozměněného nařízení v tom smyslu, že se uplatní rovněž na zaměstnané osoby, jejichž pracovní poměr zajisté trvá i nadále, ale nezakládá povinnosti pracovat ani vyplácet odměnu (je přerušen) a podle vnitrostátního práva nezakládá povinnost sociálního pojištění?

2) Pokud je kladně odpovězeno na první otázku:

Je v takovém případě stát zaměstnání příslušný k poskytnutí dávky, i když pracovník a jeho rodinní příslušníci, pro něž může náležet rodinná dávka jako

rakouský přídavek na péči o dítě, nebydli ve státě zaměstnání zvláště po dobu, co byl pracovní poměr přerušen?“

K věci samé

K první otázce

- 24 Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda žalobkyně v původním řízení ztratily postavení „zaměstnaných osob“ ve smyslu nařízení č. 1408/71 z důvodu přerušení jejich pracovního poměru, během něhož nebyly podle rakouských právních předpisů povinny hradit příspěvky na sociální zabezpečení. Tento soud si konkrétněji klade otázku ohledně dopadů takového přerušení na uplatnitelnost čl. 13 odst. 2 písm. a) nařízení č. 1408/71, a tudíž článku 73 téhož nařízení.
- 25 Jeví se, že hlavní obavou předkládajícího soudu, která je základem první otázky, je nebezpečí pro žalobkyně v původním řízení, že uniknou jakékoli sociální ochraně, pokud jde o poskytování rodinných dávek, pokud jejich pracovní poměr není kvalifikován jako zaměstnání z důvodu jeho přerušení.

- 26 Všichni účastníci řízení, kteří předložili písemná vyjádření, se shodují na tom, že i přes dočasné přerušování jejich pracovního poměru uvedené žalobkyně spadají pod pojem „zaměstnané osoby“ ve smyslu čl. 1 písm. a) nařízení č. 1408/71.
- 27 V tomto ohledu je na místě podotknout, že pojem „pracovník“ není v právu Společenství jednoznačný, ale mění se podle oblasti předpokládaného uplatnění (rozsudek ze dne 12. května 1998, C-85/96, Martínez Sala, Recueil, s. I-2691, bod 31). Je tedy třeba připomenout dosah pojmu „zaměstnaná osoba nebo osoba samostatně výdělečně činná“ uvedeného v rámci nařízení č. 1408/71.
- 28 Nařízení č. 1408/71 ve svém čl. 2 odst. 1 uvádí, že se vztahuje na zaměstnané osoby nebo osoby samostatně výdělečně činné, které podléhají nebo podléhaly právním předpisům jednoho nebo více členských států, jakož i na jejich rodinné příslušníky.
- 29 Pojmy „zaměstnaná osoba“ nebo „osoba samostatně výdělečně činná“ jsou vymezeny v čl. 1 písm. a) nařízení č. 1408/71. Rozumí se jimi každá osoba pojištěná v rámci jednoho ze systémů sociálního zabezpečení uvedených ve zmíněném čl. 1 písm. a) pro případ pojistných událostí a za podmínek uvedených v tomto ustanovení (rozsudky ze dne 3. května 1990, Kits van Heijningen, C-2/89, Recueil, s. I-1755, bod 9, a ze dne 11. června 1998, Kuusijärvi, C-275/96, Recueil, s. I-3419, bod 20).

- 30 Z toho vyplývá, že osoba je „zaměstnanou osobou nebo osobou samostatně výdělečně činnou“ ve smyslu nařízení č. 1408/71, pokud je pojištěna, a to i pro případ jedné pojistné události, na základě povinného nebo volitelného pojištění v rámci obecného nebo zvláštního systému sociálního zabezpečení uvedeného v čl. 1 písm. a) uvedeného nařízení, a to nezávisle na existenci pracovního poměru (výše uvedený rozsudek Martínez Sala, bod 36, a výše uvedený rozsudek Kuusijärvi, bod 21).
- 31 Jak to konstatoval generální advokát v bodě 12 svého stanoviska, z judikatury Soudního dvora vyplývá, že to tedy není existence pracovního poměru, která určuje, zda osoba i nadále spadá do osobní působnosti nařízení č. 1408/71, ale skutečnost, že je pojištěna pro případ pojistných událostí v rámci jednoho ze systémů sociálního zabezpečení uvedeného v čl. 1 písm. a) uvedeného nařízení. Z toho vyplývá, že pouhé pozastavení hlavních povinností vyplývajících z pracovního poměru po určitou dobu nemůže zaměstnance zbavit jeho postavení „zaměstnané osoby“ ve smyslu článku 73 téhož nařízení.
- 32 Z předkládacího rozhodnutí ale vyplývá, že žalobkyně v původním řízení nejsou podle rakouských právních předpisů po dobu jejich rodičovské dovolené plně povinně pojištěny (pojištění zahrnující zdravotní a nemocenské, úrazové a důchodové pojištění), jak to existuje v případě osob zaměstnaných na plný pracovní úvazek. Podle údajů poskytnutých předkládajícím soudem naopak mají uvedené žalobkyně poté, co bylo povinné pojištění ukončeno, nárok pouze na dávky v rámci zdravotního pojištění, a to za určitých podmínek. Tento soud předpokládá, že by žalobkyně v původním řízení tedy mohly za určitých podmínek obdržet dávky zdravotního pojištění.

33. V každém případě přísluší vnitrostátnímu soudu, aby provedl nezbytná ověření za účelem určení, zda během období, pro která byly dotčené přídavky požadovány, byly žalobkyně v původním řízení pojištěny v rámci některého odvětví rakouského systému sociálního zabezpečení, a v důsledku toho spadaly pod pojem „zaměstnaná osoba“ ve smyslu čl. 1 písm. a) nařízení č. 1408/71.
34. Je tedy na místě odpovědět na první otázku tak, že osoba je „zaměstnanou osobou nebo osobou samostatně výdělečně činnou“ ve smyslu nařízení č. 1408/71, pokud je pojištěna, a to i pro případ jedné pojistné události, na základě povinného nebo volitelného pojištění v rámci obecného nebo zvláštního systému sociálního zabezpečení uvedeného v čl. 1 písm. a) téhož nařízení, a to nezávisle na existenci pracovního poměru. Vnitrostátnímu soudu přísluší, aby provedl nezbytná ověření za účelem určení, zda během období, pro která byly dotčené přídavky požadovány, byly žalobkyně v původním řízení pojištěny v rámci některého odvětví rakouského systému sociálního zabezpečení, a v důsledku toho spadaly pod pojem „zaměstnaná osoba“ ve smyslu uvedeného čl. 1 písm. a).

K druhé otázce

35. Za předpokladu, že žalobkyně v původním řízení spadají do osobní působnosti nařízení č. 1408/71, se předkládající soud svou druhou otázkou táže, jaký členský stát je přednostně příslušný k poskytnutí dotčené rodinné dávky, což předpokládá, že se Soudní dvůr vyjádří k případné relevantnosti a případně k uplatnění pravidel nazvaných „vyloučení souběhu“, tedy článku 76 nařízení č. 1408/71 a článku 10 nařízení č. 574/72, za situací jako v projednávaném případě.

Vyjádření předložená Soudnímu dvoru

- 36 Vyjádření předložená Soudnímu dvoru se liší, pokud se týká výkladu nařízení č. 1408/71 a č. 574/72 a určení členského státu příslušného k vyplácení dávek.
- 37 Tiroler Gebietskrankenkasse tak uplatnila, že jelikož každý z obou rodičů vykonává výdělečnou činnost, jeden v Německu a druhý v Rakousku, je třeba mít za to, že existují dva státy zaměstnání. Z toho vyplývající souběh dávek nachází své řešení v článku 76 nařízení č. 1408/71, který stanoví přednost členského státu bydliště, kterému v důsledku toho přísluší, aby vyplatil rodinné dávky, přičemž druhý stát je příslušný pouze podpůrně.
- 38 Rakouská vláda rovněž navrhuje toto řešení, přičemž upřesňuje, že v souladu se sledem úvah, z něhož Soudní dvůr vycházel ve svém rozsudku ze dne 10. října 1996, Hoever a Zachow (C-245/94 a C-312/94, Recueil, s. I-4895), ve věci rodinných dávek nemůže určení rodinných příslušníků, kteří jsou určující pro vyvolání nároku na dávku, záviset na vnitrostátní právní úpravě. Je třeba vzít spíše v úvahu rodinu jako celek.
- 39 Německá vláda uvádí dva argumenty vyznívající pro opačné stanovisko. Zaprvé uplatňuje, že zásada uplatňovaná rakouskou vládou a uvedená Soudním dvorem ve výše uvedeném rozsudku Hoever a Zachow není v projednávaném případě relevantní z důvodu zvláštní situace ve věci vedoucí k vydání uvedeného rozsudku.

Přístup Soudního dvora v uvedené věci totiž musí být vyhrazen pro případy, ve kterých se dotyčné osoby ocitnou bez nároku vůči státu zaměstnání.

- 40 Zadruhé se německá vláda domnívá, že se pravidla „vyloučení souběhu“ článku 76 nařízení č. 1408/71 a článku 10 nařízení č. 574/72 neuplatní v projednávaném případě, neboť se v tomto případě nejedná o nároky na souběžné rodinné dávky pro stejné dítě. Za výchozí situace v původním řízení neexistuje nárok tohoto druhu ve prospěch druhého rodiče vzhledem k tomu, že otcové dětí nesplňovali podle německého práva podmínky pro přiznání nároku na přídavky.
- 41 Německá vláda tak dochází k závěru, že podle článku 73 nařízení č. 1408/71 přísluší pouze státu zaměstnání, v projednávaném případě Rakouské republiky, aby vyplácel rodinnou dávku, i když v něm příjemce dávky a jeho rodina nemají bydliště.
- 42 Tento výsledek byl podporován Komisí Evropských společenství v jejím písemném vyjádření. Komise uplatnila, že vzhledem k tomu, že zásada státu zaměstnání je základní zásadou nařízení č. 1408/71 a č. 574/72, jiná řešení by bylo nezbytné hledat pouze v případě, když by uplatnění této zásady mělo nepřijatelné důsledky, zejména ztrátu nároku na rodinnou dávku.
- 43 Při jednání však Komise uvedla, že přehodnotila své stanovisko ve prospěch přednostní příslušnosti členského státu bydliště a vyzvala Soudní dvůr, aby zohlednil rodinnou situaci žalobkyň v původním řízení. Podle ní je tedy ustanovením

upravujícím jejich situaci čl. 10 odst. 1 písm. b) nařízení č. 574/72, který pozastavuje nárok stanovený podle článku 73 nařízení č. 1408/71, jestliže manžel nebo manželka zaměstnané osoby vykonává výdělečnou činnost v členském státě bydliště. Takový přístup je plně v souladu s rozsudkem ze dne 9. prosince 1992, *McMenamin* (C-119/91, Recueil, s. I-6393), přímo relevantním v projednávaném případě.

Závěry Soudního dvora

- 44 Za účelem vyřešení problému výkladu nařízení č. 1408/71 a č. 574/72, který ve věci v původním řízení vyvolal negativní kompetenční spor, a za účelem poskytnutí užitečné odpovědi předkládajícímu soudu je třeba v rámci odpovědi na druhou otázku připomenout dosah článku 73 nařízení č. 1408/71, přezkoumat jeho vztah s ustanoveními o „vyloučení souběhu“ uvedených nařízeních a určit, které z nich je v projednávaném případě uplatnitelné.
- 45 Jak to vyplývá z jeho znění, uvedený článek 73 se týká právě situace, kdy má rodina zaměstnané osoby bydliště v jiném členském státě než příslušném státě, a zajišťuje poskytnutí rodinných dávek stanovených uplatnitelnými právními předpisy tohoto posledně jmenovaného státu, jako by měla rodina zaměstnané osoby bydliště na jeho území.
- 46 Cílem tohoto ustanovení je zabránit, aby členský stát mohl učinit poskytnutí nebo vyšší rodinných dávek závislými na bydlišti rodinných příslušníků pracovníka

v členském státě, který dávky poskytuje, za tím účelem, aby pracovník Společenství nebyl odrazen od výkonu svého práva na volný pohyb (viz zejména výše uvedený rozsudek Hoever a Zachow, bod 34, a rozsudek ze dne 7. listopadu 2002, Maaheimo, C-333/00, Recueil, s. I-10087, bod 34).

47 Článek 73 nařízení č. 1408/71 se kombinuje s pravidlem uvedeným v čl. 13 odst. 2 písm. a) téhož nařízení, podle kterého pracovník zaměstnaný na území jednoho členského státu podléhá právním předpisům tohoto státu, i když má bydliště na území jiného členského státu. Tento režim vycházející z cíle nařízení č. 1408/71, který všem pracovníkům, kteří jsou státními příslušníky členských států a kteří se pohybují v rámci Společenství, zaručuje rovné zacházení s ohledem na různé vnitrostátní právní předpisy a výhodu dávek sociálního zabezpečení bez ohledu na místo jejich zaměstnání nebo jejich bydliště, musí být vykládán jednotným způsobem ve všech členských státech bez ohledu na vnitrostátní právní předpisy týkající se získání nároku na rodinné dávky (rozsudek ze dne 19. února 1981, Beeck, 104/80, Recueil, s. 503, bod 7).

48 Je tedy na místě konstatovat, že ve smyslu ustanovení článku 73 ve spojení s ustanovením čl. 13 odst. 2 písm. a) nařízení č. 1408/71 získávají žalobkyně v původním řízení, které se svými rodinami mají bydliště v jiném členském státě než státě zaměstnání, nárok na rodinné přídatky podle práva Společenství ve státě zaměstnání.

49 Je třeba nicméně upřesnit, že uvedený článek 73, představující obecné pravidlo, není absolutním pravidlem. Nárok, který žalobkyně v původním řízení jako „zaměstnané osoby“ vyvozují z článků 13 a 73 nařízení č. 1408/71, musí být srovnán s pravidly „vyloučení souběhu“ tohoto nařízení a nařízení č. 574/72, pokud existuje nebezpečí, že dojde k souběhu nároků stanovených právními předpisy státu bydliště s nároky stanovenými právními předpisy státu zaměstnání.

- 50 Jeví se, že v projednávaném případě tomu tak je. Podle údajů předkládajícího soudu zakládá narození dítěte každé ze žalobkyň v původním řízení nároky na rodinné přídatky zároveň v Rakousku i v Německu. V Rakousku vzniká nárok na přídatek na péči o dítě pro matku jako osobu zaměstnanou v tomto členském státě podle článku 73 nařízení č. 1408/71. V Německu má podle vnitrostátních právních předpisů jeden z rodičů nárok na přídatek na výchovu z důvodu skutečnosti, že v něm mají on i jeho dítě bydliště.
- 51 Taková situace jako situace dotčená ve věci v původním řízení může způsobit nadměrné vyrovnání rodinných výdajů, a v důsledku toho musí být řešena ve světle ustanovení „vyloučení souběhu“, a sice článku 76 nařízení č. 1408/71 a článku 10 nařízení č. 574/72.
- 52 Je třeba postupně přezkoumat, jaké případy uvedená ustanovení upravují.
- 53 Ze znění článku 76 nařízení č. 1408/71 vyplývá, že je cílem tohoto ustanovení vyřešení souběhu nároků na rodinné dávky náležející jednak podle článku 73 téhož nařízení, a jednak podle vnitrostátních právních předpisů státu bydliště rodinných příslušníků, zakládajících nárok na rodinné dávky na základě výkonu výdělečné činnosti. Je nepochybné, že uvedený článek 76 není v projednávaném případě relevantní, jelikož německé právní předpisy zakládají nárok na rodinné dávky za podmínky bydliště v Německu a podmínky nevykonávání výdělečné činnosti nebo nevykonávání výdělečné činnosti na plný pracovní úvazek.
- 54 Článek 10 nařízení č. 574/72 se naopak uplatní, pokud existuje nebezpečí souběhu nároku vyplývajícího z článku 73 nařízení č. 1408/71 a nároku na rodinné dávky

podle vnitrostátních právních předpisů státu bydliště, který nepodléhá takové podmínce výdělečné činnosti.

55 Z toho vyplývá, že článek 10 nařízení č. 574/72 je ustanovením o „vyloučení souběhu“, které je v projednávaném případě relevantní. Oba dva předpoklady výkonu výdělečné činnosti pouze jedním z rodičů a výkonu výdělečné činnosti oběma rodiči totiž spadají do jeho oblasti působnosti.

56 Článek 10 odst. 1 písm. a) uvedeného nařízení zejména stanoví, že pokud rodinné dávky náležejí ve státě bydliště dítěte nezávisle na podmínkách pojištění nebo zaměstnání, jsou tyto nároky pozastaveny, pokud dávky náležejí podle článku 73 nařízení č. 1408/71.

57 Pokud je ale výdělečná činnost vykonávána ve státě bydliště dítěte osobou mající nárok na rodinné dávky nebo osobou, které jsou vypláceny, stanoví čl. 10 odst. 1 písm. b), i) nařízení č. 574/72 pozastavení nároků na uvedené dávky existující ve státě zaměstnání podle článku 73 nařízení č. 1408/71.

58 V bodech 24 a 25 výše uvedeného rozsudku McMenamin Soudní dvůr vyjasnil smysl ustanovení „osobou mající nárok na rodinné dávky nebo přídavky nebo osobou,

kteřé jsou vypláceny“. Rozhodl, že toto ustanovení musí být chápáno jako ustanovení týkající se kromě manžela nebo manželky zejména osoby, která není nebo již není manželem nebo manželkou osoby pobírající přířlavky stanovené v článku 73 nařízení č. 1408/71, nebo této osoby samé, za předpokladu, kdy souběh nároku na rodinné přířlavky vychází ze skutečnosti, že tato osoba pracuje rovněž ve státě bydliště. Zákonnodárce upřednostnil vymezení tohoto okruhu osob jejich společnou vlastností, a sice jejich postavením příjemců rodinných přířlavků v členském státě bydliště, spíše než taxativním výčtem.

59 Soudní dvůr následně rozhodl, že výkon výdělečné činnosti osobou pečující o děti, a zvláště manželem nebo manželkou příjemce uvedeného v článku 73 nařízení č. 1408/71, v členském státě bydliště dětí pozastavuje podle článku 10 nařízení č. 574/72 nárok na přířlavky stanovené v uvedeném článku 73 do výše částky přířlavků stejného druhu skutečně vyplacených členským státem bydliště, a to bez ohledu na přímého příjemce rodinných přířlavků určeného právními předpisy uvedeného státu (výše uvedený rozsudek McMenamin, bod 27).

60 Tento výklad čl. 10 odst. 1 písm. b), i) nařízení č. 574/72 může být přímo uplatněn na situace, jako jsou situace ve věci v původním řízení vzhledem k výkonu výdělečné činnosti manželem Ch. Dodl a druhem P. Oberhollenzer v členském státě bydliště. V důsledku toho přísluší uvedenému státu, v projednávaném případě Spolkové republiky Německo, aby vyplatil dotčené rodinné dávkvy.

61 Je na místě dodat, že na rozdíl od toho, co tvrdí německá vláda, není skutečnost, že otcové dětí nesplňují podmínky zakládající nárok na přířlavky stanovené německými

právními předpisy z důvodu jejich výdělečné činnosti vykonávané na plný pracovní úvazek, relevantní pro uplatnění čl. 10 odst. 1 písm. b), i) nařízení č. 574/72.

62 Pro uplatnění tohoto článku a pro takové vyvolání obratu předností ve prospěch příslušnosti členského státu bydliště není vyžadováno, aby byla výdělečná činnost vykonávána osobou mající osobně nárok na rodinné dávky. Stačí, aby byl nárok na přídatky v uvedeném státě založen pro jednoho z rodičů, v projednávaném případě pro matku.

63 Je třeba nicméně upřesnit, že za předpokladu uvedeného předkládajícím soudem, kdy Ch. Dodl nemá nároky na německý příspěvek na výchovu z důvodu, že byla hranice příjmů stanovená německými právními předpisy překročena, a kdy její manžel na něj rovněž nemá nárok z důvodu výkonu výdělečné činnosti na plný pracovní úvazek, je situace Ch. Dodl upravena výlučně článkem 73 nařízení č. 1408/71, aniž by bylo na místě použít pravidla „vyloučení souběhu“ stanovená tímž nařízením a nařízením č. 574/72.

64 Na druhou otázku je tedy třeba odpovědět tak, že pokud právní předpisy členského státu zaměstnání a právní předpisy členského státu bydliště zaměstnané osoby přiznávají zaměstnané osobě pro stejného rodinného příslušníka a po stejnou dobu nároky na rodinné dávky, je členským státem příslušným pro výplatu uvedených dávek v zásadě podle čl. 10 odst. 1 písm. a) nařízení č. 574/72 členský stát zaměstnání. Pokud ale osoba pečující o děti, zvláště manžel či manželka nebo druh

či družka této zaměstnané osoby, vykonává výdělečnou činnost v členském státě bydliště, musí být rodinné dávky vypláceny tímto členským státem podle čl. 10 odst. 1 písm. b), i) téhož nařízení, bez ohledu na přímého příjemce těchto dávek určeného právními předpisy uvedeného státu. V tomto případě se výplata rodinných dávek členským státem zaměstnání pozastavuje do výše částky rodinných dávek stanovené právními předpisy členského státu bydliště.

K nákladům řízení

- 65 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení vzhledem ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (velký senát) rozhodl takto:

- 1) Osoba je „zaměstnanou osobou nebo osobou samostatně výdělečně činnou“ ve smyslu nařízení Rady (EHS) č. 1408/71 ze dne 14. června 1971 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby, osoby samostatně výdělečně činné a jejich rodinné příslušníky pohybující se v rámci Společenství, ve znění pozměněném a aktualizovaném nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1386/2001 ze dne 5. června 2001, pokud je pojištěna, a to i pro případ jedné pojistné události, na základě povinného nebo volitelného pojištění v rámci obecného nebo zvláštního

systemu sociálního zabezpečení uvedeného v čl. 1 písm. a) téhož nařízení, a to nezávisle na existenci pracovního poměru. Vnitrostátnímu soudu přísluší, aby provedl nezbytná ověření za účelem určení, zda během období, pro která byly dotčené přídatky požadovány, byly žalobkyně v původním řízení pojištěny v rámci některého odvětví rakouského systému sociálního zabezpečení, a v důsledku toho spadaly pod pojem „zaměstnaná osoba“ ve smyslu uvedeného čl. 1 písm. a).

- 2) Pokud právní předpisy členského státu zaměstnání a právní předpisy členského státu bydliště zaměstnané osoby přiznávají zaměstnané osobě pro stejného rodinného příslušníka a po stejnou dobu nároky na rodinné dávky, je členským státem příslušným pro výplatu uvedených dávek v zásadě podle čl. 10 odst. 1 písm. a) nařízení Rady (EHS) č. 574/72 ze dne 21. března 1972, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení č. 1408/71, ve znění pozměněném a aktualizovaném nařízením Komise (ES) č. 410/2002 ze dne 27. února 2002, členský stát zaměstnání.

Pokud ale osoba pečující o děti, zvláště manžel či manželka nebo druh či družka této zaměstnané osoby, vykonává výdělečnou činnost v členském státě bydliště, musí být rodinné dávky vypláceny tímto členským státem podle čl. 10 odst. 1 písm. b), i) nařízení č. 574/72, ve znění nařízení č. 410/2002, bez ohledu na přímého příjemce těchto dávek určeného právními předpisy uvedeného státu. V tomto případě se výplata rodinných dávek členským státem zaměstnání pozastavuje do výše částky rodinných dávek stanovené právními předpisy členského státu bydliště.

Podpisy.